

Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu

Nga la 10 Nyendavhusiku 1948, Buthanonyangaredzi la Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka (UN) lo tangananedza Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu. Nga murahu ha vhukando uhu he ha tou vha divhazwakale, Buthanonyangaredzi lo ita khuwelelo kha mashango othe ane a vha mirado uri a anadze Mulevhogute uyu na "u vhona uri u phadaladze, u taniwe, u vhalwe na u talutshedzwa zwikoloni na kha zwiwe zwiimiswa zwa pfunzo." Thalutshezo ya tshiVenda yo dzudzanywa nga mirado ya tshiTafu na matshudeni vha Yunivesithi ya Kapa u itela u pembelela vhuTambo ha tshihumbudzo ha 60th ha Mulevhogute uyu une wa tou vha divha zwa kale khathihi na u pembelela vhuTambo ha tshihumbudzo ha 150th ha Fakhalithi ya zwa milayo ya Yunivesithi ya Kapa. Thalutshedzo yo vhalwa lwa u tou thoma Ihohoyandou kha vhuTambo he ha farelwa Yunivesithi ya Venda nga la 01 Nyendavhusiku 2008.

MVULATSWINGA

Vhunga u divhea ha u dzhiela ntha lwa mvele ya tshirunzi tsha muthu na ndingano na pfanelo dza vhathu vhothe zwi murango wa mbofholowo, vhumukanyi na mulalo lifhasini,

Vhunga u dzhielwa fhasi na u tsikeledzwa ha pfanelo dza vhathu ho bveledza zwiito zwa vhuveveru vhu fhandulaho luvalo lwa muthu, na u da ha shango line khalo vhathu vha do diphina nga mbofholowo ya u amba na u tenda kha zwine vha funa, na u vhofoholowa kha nyofho na zwinyagwa lo divhadzwaho sa dzangalelo lihulwane la vhathu zwavho,

Vhunga zwi zwa ndeme, arali muthu a sa faneli u kombetschedzwa nga u shaya inwe ndila, u vutshela vhutambudzi na vhu tsikeledzi, uri pfanelo dza vhuthu dzi tsireledzwe nga tshumiso ya mulayo,

Vhunga zwi zwa vhuThogwa u tuTuwedza mvelaphanda ya vhukonani havhudi vhukati ha dzitshaka,

Vhunga vhathu vha Mbumbano ya Dzitshaka vho khwaThisedza kha Tshata lutendo lwavho kha pfanelo dza vhuthu dza ndeme, kha tshirunzi na ndeme ya vuvha ha muthu na kha ndingano ya pfanelo dza vhanna na vhafumakadzi na uri vho diimisela u tuTuwedza mvelaphanda ya u tshilisana na tshiimo tsha khwine tsha vhutshilo kha mbofholowo khulwane,

Vhunga Mashango ane a vha Mirado o divhofha u swikelela u bveledza tuThuwedzo ya thonifho na u tevhedzwa ha pfanelo dza vhathu na mbofholowo dza vhuThogwa a tshi shumisana na Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka,

Vhunga u pfesewa ha pfanelo idzi na mbofholowo zwi zwa ndeme khulwane kha uri mbofho iyi i bveledzwe nga vhudalo,

Zwino-ha, Zworalo, Buthanonyangaredzi li khou rwela tari Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu uyu sa tshone tshikalo tshine tsha nga shumiswa nga nnyi na nnyi tshine tsha tea u swikelelwa nga vhathu vhothe na tshaka dzothe, kha u vhona uri muthu muwe na muwe na murado muwe na muwe wa tshitshavha, e na Mulevho uyu ngelekanyoni yawe, u do lusa nga u tou funza na u shumisa pfunzo u bveledza phanda thonifho ya pfanelo idzi na mbofholowo a tshi shumisa maga o bvelaho phanda, kha vhuimo ha lushaka na ha tshaka-tshaka, u vhona uri izwi zwi dzhielwa ntha na u tevhedzwa vhukati ha vhathu vha Mashango ane a vha Mirado na vhathu vane vha vha kha vhuipo vhu re fhasi ha ndaulo ya mashango ayo.

Tshitenwa 1

Vhathu vhothe vha bebwa vhe na mbofholowo nahone vha tshi lingana siani la tshirunzi na pfanelo. Vhathu vhothe vho newa mihumbulo na mvalo ngauralo vha tea u konou farana sa vhathu vhathihi.

Tshitenwa 2

Muthu muwe na muwe u na pfanelo na mbofholowo dzo bulwaho kha Mulevho uyu, hu si na u khethululwa hufhio kana hufhio, ho disendekaho kha murafho, muvhala, mbeu, luambo, vhurereli, polotiki kana mihumbulo muwe-vho, vhubvo ha tshitshavha kana u tshilisana, ndaka, mabebo kana tshiimo tshinwe-vho.

Nga ntha ha izwi, a hu na khethululo ine ya do itelwa muthu hu tshi tevhelwa tshiimo tsha zwa polotiki, mulayo kana tshiimo tsha shango kha dzitshakatshaka kana vhuipo vhune muthu a bva khaho, hu nga vha hu re na vhudilangi, hu ha thirasithi, hu sa divhusi kana huhu re kha vhuimo ho pimiwaho nga vhudivhusi.

Tshitenwa 3

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya vhutshilo, mbofholowo na tsireledzo ya muthu.

Tshitenwa 4

A hu na muthu ane a do dzheniswa kha zwa vhupuli kana vhushumeli; zwa vhupuli na mbambadzo ya dziphuli zwi do iledzwa nga ndila dzothe.

Tshitenwa 5

A hu na muthu ane a do tambudzwa kana u farwa nga ndila ya tshiṭuhu, i songo teaho muthu kana u farwa kana u ṭarafiwa nga ndila i tsitsaho tshirunzi.

Tshitenwa 6

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo dza u dzhiwa sa muthu fhethu huṇwe na huṇwe phanda ha mulayo.

Tshitenwa 7

Vhathu vhothe vha a lingana phanda ha mulayo nahone vho tewa nga tsireledzo ya mulayo i eḡanaho, hu si na khethululo. Vhathu vhothe vha na pfanelo ya tsireledzo i eḡanaho kha khethululwo i pfukaho Mulevho uyu na kha ṭhuṭhewedzo inwe na inwe malugana na khethululo yo raloho.

Tshitenwa 8

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya ndamulelo ya khoro dza lushaka dzi re na vhukoni kha vhukando vhu pfukaho pfanelo dze a newa nga ndayotewa kana mulayo.

Tshitenwa 9

A hu na muthu ane a do farwa, u valelwa kana u shakuliswa hu si na tshiitisi.

Tshitenwa 10

Muthu muṇwe na muṇwe o fanelwa, nga u eḡana ho fhelelaho, u thetsheswa lwo teaho nga dzulo ḡa nnyi na nnyi na hone lo diimisaho nga lothe ḡi sa dzhiho sia, musu hu tshi khou tiwa pfanelo dzawe na mbofho dzawe na mulandu muṇwe na muṇwe wa vhugevhenga une a hweswa.

Tshitenwa 11

Muthu muṇwe na muṇwe o hweswaho mulandu wa vhugevhenga u na pfanelo ya u dzhiwa a si na mulandu u swika zwenezwo o no wanwa mulandu zwi tshi ya nga mulayo tsengoni ya tshitshavha, he a wana ṭhodea dzothe dza u dipilela malugana na mulandu wonoyo.

A hu na muthu ane a do wanwa mulandu nga nthani ha nyito kana u sa ita nyito, zwa zwa vha zwi si mulandu nga fhasi ha mulayo wa lushaka kana wa dzitshakhatshaka nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho. Ha ngo tewa na u laṭiswa lwo kalulaho u fhirisa ndaṭiso ye ya vha yo tiwa nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho.

Tshitenwa 12

A hu na muthu ane a do dzhenelwa kha zwa ene muṇe, muṭa wawe, haya kana vhudavhidzani, kana u ṭaselwa ha ṭhomphe na tshirunzi tshawe, zwo sokou itwa kana hu si na tshiitisi tshi no pfesesea. Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya tsireledzo ya mulayo malugana na u dzhenelwa honoho kana u ṭaselwa.

Tshitenwa 13

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya mbofholowo ya u tshimbila na vhudzulapo nga ngomu mikanoni ya shango ḡinwe na ḡinwe.

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya u bva shangoni ḡinwe na ḡinwe, ho katelwa na ḡawe, na u humela kha shango ḡawe.

Tshitenwa 14

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya u toḡa na u diphina nga pfanelo dza vhaḡhalali kha maṇwe mashango malugana na u tsireledzwa kha u tovhola.

Pfanelo iyi i nga si shumiswe hune u hweswa mulandu ha vha hu si ha vhugevhenga ha politiki, kana zwiito zwi fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano ḡa Mbumbano ya Dzitshaka.

Tshitenwa 15

Muthu muṇwe na muṇwe u na pfanelo ya u vha na lushaka lune a wela khalwo.

A hu na muthu ane a do thivhelwa u vha wa lushaka lune a wela khalwo kana a hanelwa pfanelo ya u shandukisa lushaka lune a wela khalwo.

Tshitenwa 16

Vhanna na vhafumakadzi vha miṱwaha yo vhinaho vha na pfanelo ya u dzhena kha zwa mbingano na u vha na muṭa hu si na u thivhelwa nga zwa murafho, lushaka kana vhurereli. Vhoṭhe vha na pfanelo dzi linganaḥo siani ḽa mbingano, vha kha mbingano na musi i tshi fhela.

Mbingano i ḑo dzhenelwa fhedzi nga vhathu vhane vha khou malana vho vhofholowa nahone hu na thendelano yo fhelelaho.

Muṭa ndi tshipiḑa tsha tsiko nahone tsha ndeme kha tshitshavha ngauralo wo tea u tsireledzwa nga tshitshavha na Muvhuso.

Tshitenwa 17

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u vha na ndaka o ḑiimisa nga eṭhe kana o ṭangana na vhaṱwe.

A hu na muthu ane a ḑo dzhielwa ndaka hu si na tshiitisi tshi no pfesesea.

Tshitenwa 18

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya mbofholowo ya muhumbulo, luvalo na vhurereli; pfanelo heyi i katela mbofholowo ya u shandula vhurereli hawe kana zwine a tenda khazwo, na mbofholowo a eṭhe kana e na vhaṱwe na musi e khagala kana fhethu ho dzumbamaho, u sumbedzisa vhurereli hawe kana zwine a tenda nga u funza, nyito, u rerela na u tevhedza.

Tshitenwa 19

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u vha na mihumbulo yawe na u amba; pfanelo heyi i katela mbofholowo ya u vha na mihumbulo hu si na u dzhenelelwa, na u kona u ṭoda kana u wana mafhungo na u phadaladza mafhungo na mihumbulo hu tshi shumiswa nyandadzamafhungo hu sa sedzwi mikano.

Tshitenwa 20

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya mbofholowo ya u kuvhangana nga mulalo na nyandano.

A hu na ane a ḑo kombetshedzwa u vha murado wa nyandano.

Tshitenwa 21

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha muvhuso wa shango ḽawe, nga ene muṱe kana nga vhaimeleli vhe a ḑikhethela o vhofholowa.

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u kona u wana tshumelo ya vhathu i no lingana kha shango ḽawe.

Lufuno lwa vhathu lu ḑo vha lwone murango wa maandalanga a muvhuso, hezwi zwi ḑo bveledzwa nga khetho dza vhukuma dzine dza ḑo vha hone nga zwifhinga zwo tiwaho, nahone khetho idzi dzi ḑo vha dza vhathu vhoṭhe nga u lingana nahone u khetha hu ḑo vha ha tshidzumbe kana ha shumiswa maṱwe maga a u khetha nga mbofholowo.

Tshitenwa 22

Muthu muṱwe na muṱwe, sa murado wa tshitshavha, u na pfanelo ya u wana tshumelo ya tsireledzo ya zwa u tshilisana, nahone u na pfanelo ya u konou swikelela pfanelo dza ikonomi, u tshilisana na mvelele zwine zwa ṭodea kha tshirunzi tshawe na u bveledza vhuvha hawe a tshi tikedzwa nga nungo dza lushaka na tshumisano ya dzitshakatshaka zwi tshi ya nga nzudzanyo na zwiko zwa Muvhuso muṱwe na muṱwe.

Tshitenwa 23

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u shuma, mbofholowo ya u khetha mushumo, nyimele ya mushumo yo teaho nahone i ṭanganedzeaho khathihi na u tsireledzwa kha vhushayamushumo.

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo, hu si na khethululo, ya u wana malamba ane a lingana na a vhaṱwe kha mushumo une wa fana.

Muthu muṱwe na muṱwe ane a shuma u na pfanelo ya u wana malamba o teaho nahone ane a ṭanganedzea u itela uri ene na muṭa wawe vha konou tshila vhutshilo vhu re na tshirunzi, na u dovha u ḑadziswa, arali zwo tea, nga dziṱwe tsireledzo dza zwa u tshilisana.

Muthu muṱwe na muṱwe u na pfanelo ya u vhumba kana u vha murado wa madzangano a vhashumi hu u itela tsireledzo ya madzangalelo awe.

Tshitenwa 24

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u awela na u digeda, hu tshi katelwa awara dzo pimiwaho dza u shuma na dziholodeni dzo tiwaho dzi re na muholo.

Tshitenwa 25

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya vhuimo ha vhutshilo ho teaho mutakalo na u tshila zwavhudi hawe na muta wawe, hu tshi katelwa na zwiliwa, zwiambaro, vhudzulo na mbavhalelo ya dzilafho na tshumelo dza u tshilisana, khathihi na pfanelo ya tsireledzo musi hu na vhushayamushumo, vhulwadze, vuholefali, vhutshilikadzi, vhualuwa kana inwe nyimele ya vhutshilo ine muthu a sa kone u i langa.

Vhomme na vhana vha tea u wana ndondolo na thuso zwa tshipentshela. Vhana vhothe, hu sa sedzwi uri vho bebwa mbinganoni kana nda ha mbingano, vha do wana tsireledzo ya zwa u tshilisana i no fana na ya vhañwe.

Tshitenwa 26

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya pfunzo. Pfunzo i do nekedzwa hu si na mbadelo kha mirole ya fhasi kana ya u ranga ine ya vha ya vhutshogwa. Pfunzo ya mirole ya fhasi i do vha khombe-khombe. Pfunzo ya zwa thekheninikhi na zwa phurofesheni i do itwa uri i wanale na pfunzo dza ntha dzi do swikelelea nga ndila i linganaho ho sedzwa vhukoni.

Pfunzo i do vha i livhiswaho kha u bveledzisa vuvha ha muthu wotha na u khwatshisedza thonifho ya pfanelo dza vuthu na mbofholowo dza ndeme. I do tutuwedza u pfesesa, u kondelanela na vhukonani vhukati ha dzitshaka, mirafho kana zwigwada zwa vhurereli, nahone i do bvisela phanda mishumo ya Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka ya u itela uri hu vhe na mulalo.

Vhabebi vha na pfanelothangwa ya u nanga pfunzo ine ya do nekedzwa vhana vhavho.

Tshitenwa 27

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha kutshilele kwa mvelele ya tshitshavha o vhofoholowa, u diphina nga vhutsila na u vha na mukovhe kha zwa mveledziso ya saintsii na mbuelo yazwo.

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya tsireledzo kha mikhwa na dzangalelo la ndaka zwi bvaho kha zwibveledzwa zwa saintsii, manwalo kana vhutsila zwine a vha muñwali wazwo.

Tshitenwa 28

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya nzudzanyo ya u tshilisana na ya zwa mashango a dzitshakatshaka zwine pfanelo na mbofholowo zwo sumbedzwaho kha uyu mulevho zwi nga bveledzwa nga vhudalo.

Tshitenwa 29

Muthu muñwe na muñwe u na mishumo kha tshitshavha ine ya ita uri vuvha hawe vhu kone u bvelela nga vhudalo nahone nga mbofholowo.

Musi muthu muñwe na muñwe a tshi khou shumisa pfanelo na mbofholowo dzawe, u tea u ita izwi a tshi dzhiela ntha ndango ya mulayo wo itelwaho fhedzi u tsireledza pfanelo na mbofholowo dza vhañwe vhatu na u vhona uri hu vhe na u dzhielwa ntha ha mikhwa ya kutshilele, vhudziki na kutshilele kwavhudi kwo teaho tshitshavha tsha demokirasi.

Pfanelo na mbofholowo idzi a dzi tei u shumiswa nga ndila yo fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka.

Tshitenwa 30

A hu na na tshithihi tshi re kha Mulevho uyu tshine tsha nga dzhiwa tshi tshi amba pfanelo inwe na inwe ine i nga shumiswa kha zwinwe na zwinwe kana u ita inwe nyito yo livhiswaho kha u thutha inwe na inwe ya pfanelo na mbofholowo zwo bulwaho afha malugana na Muvhuso, tshigwada kana muthu.